

"SOME INDIVIDUALS ARE MORE LIKELY TO BECOME CRIMINALS
THAN OTHERS." – JAMES Q. WILSONIN KRIMINOLOGINEN
AJATTELU JA RIKOLLISKUVA

Oulun yliopisto
Historiatieteet
Aate- ja oppihistoria
Kandidaatintutkielma

21.2.2018

Janne Junes

Sisällys

JOHDANTO.....	3
1. KONSTITUTIONAALISET TEKIJÄT.....	8
1.1 Rikollisuus sukupuolittuneena ilmiönä.....	8
1.2 Nuorissa on tulevaisuus?.....	10
1.3 Älykyys kriminologian kiistakapulana.....	12
1.4 ”Psychopathy is by all odds the prime criminogenic personality trait.”.....	15
1.5 Rotu – elefantti kriminologian huoneessa?.....	17
2. SOSIAALISET TEKIJÄT.....	20
2.1 Keppiä ja porkkanaa – Wilsonin käsitykset perheestä ja kasvatuksesta.....	20
2.2 Koululaitos – lainkuuliaisten kansalaisten hautomo?.....	22
2.3 Huonojen vaikutteiden noidankehä – yksilö vastaan yhteisö.....	24
2.4 Rikoksista vapaa yhteiskunta – behavioristin päiväuni?.....	25
LOPPULAUSE.....	27
LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS.....	29

JOHDANTO

JAMES Q. WILSON (1931-2012) oli yhdysvaltalainen sosiologi ja politiikkatieteilijä. Hän valmistui filosofian tohtoriksi Chicagon yliopistosta vuonna 1959. Valtaosan akateemisesta urastaan hän vietti professorin tehtävissä Kalifornian ja Harvardin yliopistoissa. Wilson nousi kansalliseen huomioon vuonna 1982 julkaistulla artikkelillaan *Broken Windows*, jonka hän kirjoitti yhteistyössä George L. Kellingin (1935-) kanssa. Kolme vuotta tämän jälkeen, vuonna 1985, Wilson julkaisi RICHARD J. HERRNSTEININ (1930-1994) kanssa kirjoittamansa teoksen *Crime and Human Nature*, joka jälkikäteen tarkkailtuna oli ehkäpä Wilsonin uran kiistanalaisin julkaisu. Kirjassa Wilson ja Herrnstein kritisoivat teoksen kirjoitushetkellä vallalla olleita kriminologisia paradigmoja. Teosta voidaan pitää Wilsonin kriminologisen ajattelun pääteoksena.

*Crime and Human Nature*n lisäksi Wilson ehti elämänsä aikana julkaista 17 teosta, osan yksin ja osan yhteistyössä muiden tutkijoiden kanssa. Kirjojen tematiikka vaihtelee aina byrokratiasta avioliittoon ja muihin yhteiskunnallisiin aiheisiin. Wilson nousi elämänsä aikana merkittäväksi yhteiskunnalliseksi henkilöksi, josta osoituksena on hänelle vuonna 2003 myönnetty Presidential Medal of Freedom, joka on Yhdysvaltain korkein siviilihenkilölle myönnettävä kunniamerkki. Yhdysvalloissa saavuttamastaan arvostuksesta huolimatta suomenkielisissä kriminologian yleisteoksissa Wilson jää hyvin pieneen rooliin, mikäli hänen ajatteluaan käsitellään ollenkaan.

Wilsonin kriminologista ajattelua on sovellettu myös käytäntöön, esimerkiksi New Yorkissa. Wilsonin kuoltua vuonna 2012 Rudy Giuliani, joka toimi New Yorkin pormestarina kun Wilsonin ajatuksia alettiin vuonna 1993 kokeilla kaupungissa käytännön tasolla, kirjoitti Wilsonille muistopuheen, jonka otsikkona on ”What New York Owes James Q. Wilson”. Muistopuheessa Giuliani muun muassa toteaa Wilsonin pelastaneen kaupungin. Lisäksi Giuliani nimeää Wilsonin harvinaiseksi akateemikoksi, koska hänen ideoitaan voitiin toteuttaa käytännön tasolla.¹

Tässä tutkielmassa pyrin avaamaan James Q. Wilsonin kriminologista ajattelua ja rikolliskuvaa. Päälähteeni tässä tehtävässä on hänen debaattia herättänyt teoksensa *Crime and Human Nature*.

---

¹ <https://www.city-journal.org/html/what-new-york-owes-james-q-wilson-13465.html>

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat: millaisia tunnuspiirteitä Wilsonin kriminologisesta ajattelusta on löydettävissä ja millainen rikolliskuva *Crime and Human Nature*-teoksesta välittyy. Pääasiallisena metodinani tässä tehtävässä on sisällönanalyysi, jonka avulla pyrin luomaan selkeän kuvan Wilsonin kriminologisesta ajattelusta ja rikolliskuvasta.

Aiheen rajauksessa jouduin ottamaan huomioon tutkielman ohjepituuden mukanaan tuomat ongelmat: lähteen kaikkien teemojen käsittely olisi venyttänyt tutkielman liian pitkäksi. Näin ollen päädyin nostamaan tutkielman keskiöön teoksessa esiteltävät konstitutionaaliset tekijät, sillä niistä Wilsonilla on eniten sanottavaa. Lisäksi nostan esille omasta mielestäni tämän tutkielman kannalta merkittävimmät sosiaaliset tekijät, jotka Wilson teoksessaan esittelee. Aiheen rajausta tukee mielestäni se, että historiallisesta kontekstista konstitutionaaliset tekijät ovat mielenkiintoisempi lähtökohta tutkielmalle, sillä niihin vetoaminen ei ollut Wilsonin aikana kriminologista valtavirtaa.

Lähteinä käyttämäni James Q. Wilsonin tekstit olivat englanninkielisiä. Tätä kautta olisi ollut varsin perusteltu päätös kirjoittaa tämä tutkielmakin englanniksi. Muistiinpanojen kautta päädyin kuitenkin pohtimaan tarvittavia käännöksiä, mikäli haluaisin kirjoittaa tutkielman suomeksi. Lopulta suomeksi kirjoittaminen tuntui luonteelta ratkaisulta, pääosin juuri sen takia, että suurin osa tekemistäni muistiinpanoista oli tehty suomeksi. Tämän ratkaisun vuoksi käyn läpi tutkielman ymmärtämisen kannalta tärkeimpiä tekemiäni käännöksiä ja ajatuksenjuoksuani näiden käännösten takana.

Termeistä ensimmäisenä käsittelyyn otan psykopatian. Koen kyseisen käsitteen selkoperäisemmän avaamisen tarpeelliseksi, sillä se on yleisesti ottaen melko tulkinnanvarainen. Termin tulkinnanvaraisuus johtuu varmasti ainakin osittain siitä, että psykopatiaa ei löydy virallisesta tautiluokituksesta. Lisäksi käsitteen tulkinnanvaraisuutta mahdollisesti lisää sen yhteydessä yleisesti mainittu toinen käsite, sosiopatia. Tämän tutkielman yhteydessä sosiopatian omana diagnoosinaan voi kuitenkin unohtaa, sillä Wilsonin mukaan se tarkoittaa samaa kuin psykopatia.² Psykopatian määrittelyssä Wilson nojaa jossain määrin Harvey Cleckleyn *The Mask of Sanity*-teokseen, jonka avulla Cleckley yritti saada psykiatreja huomioimaan psykopatian vakavasti otettavana sairautena. Teoksessa Cleckley määrittelee psykopatian ennen kaikkea sisäiseksi

---

² Wilson & Herrnstein 1985, 182.

tyhjyydeksi: "We are dealing here not with a complete man at all but with something that suggests a subtly constructed reflex machine."³ Cleckleyn määritelmän lisäksi Wilson nostaa esiin *Crime and Human Nature*- teoksen kriminologisen viitekehyksen kannalta tärkeitä psykopaattia määrittäviä tekijöitä. Näitä ovat impulsiivisuus, sisäisen stimulaation heikkous, sisäisten rajoitusten (omatunnon) heikkous ja sisäisen monologin vähäisyys.⁴ Tässä tutkielmassa en siis puutu psykopatian lääketieteelliseen kontekstiin, vaan näyttämöllä on Wilsonin käsitys psykopatiasta osana kriminologista viitekehystä.

Seuraavaksi käsittelyyn täytyy ottaa kysymys rodusta, siinä määrin missä Wilson sitä käsittelee. Hän nostaa pöydälle rodun määrittelyn ongelmallisuuden: mikäli suvussa on sekä afrikkalaista että eurooppalaista perimää, onko yksilö afrikkalainen vai eurooppalainen, ja mihin tämä raja vedetään?⁵ Wilson itse ei kuitenkaan edes yritä tarjota määrittelyä käyttämilleen termeille rodusta. Sikäli kun hän ei tarjoa tarkempaa määritelmää käyttämilleen rotutermeille, koen parhaaksi pitäytyä mahdollisimman suorissa suomennoksissa. Hän käyttää termejä "black" and "white", jotka tämän tutkielman yhteydessä käänän "mustaksi" ja "valkoiseksi".

Wilson ei sisällytä rotua konstitutionaalisiin määritelmiin. Tämän päätöksen hän perustelee juurikin rodun määrittelyn ongelmallisuudella. Tämän tutkielman osalta rotu tullaan kuitenkin käsittelemään osana konstitutionaalisia tekijöitä. Päätöksen taustalla ovat rakenteelliset syyt: kyseinen aihepiiri sijoittuu omassa tutkielmassani kaikkein luontevimmin konstitutionaalisiin tekijöihin. Wilson sanoo rodusta liian vähän, jotta siinä olisi aineksia omaksi pääluvukseen, eikä kyseinen aihe sovi ainakaan konstitutionaalisia tekijöitä paremmin sosiaalisten tekijöiden alle. Näin ollen Wilsonin näkemykset rodusta käsitellään viimeisenä konstitutionaalisten tekijöiden joukossa.

Rikollisuus on määritelty eri aikoina ja eri kulttuureissa eri tavoilla. Läntisessä maailmassa rikollisuus on nykyään vahvan juridinen ilmiö: eri rikokset ja niistä annettavat rangaistukset on kirjattu valtion lakiin. Se, mikä meille Suomessa on itsestäänselvästi rikollista toimintaa, ei välttämättä ole sitä jossain toisessa kulttuurissa. Esimerkiksi inuiitit eivät tunne varastamista sellaisena kuin me sen Suomessa miellämme.⁶

---

³ Wilson & Herrnstein 1985, 198.

⁴ Wilson & Herrnstein 1985, 207.

⁵ Wilson & Herrnstein 1985, 460.

⁶ Laine 1991, 21.

Vaikka rikollisuus on hyvin vanha ilmiö, niin rikollisuutta tutkiva tieteenala kriminologia on vielä verrattain nuori tieteenala. Tieteenalan perustajana pidetään yleisesti italialaista Cesare Lombrosoa (1835-1909). Lombrosen vuoden 1876 teos, *L'uomo Delinquente*, nostetaan yleensä esille kun puhutaan ensimmäisestä tieteellisestä esityksestä kriminologiassa.⁷ Ei ole tavatonta kuulla tai lukea häntä nimitettävän ”kriminologian isäksi”. Lombrosen ajattelua leimaa käsitys rikollisuudesta ihmisen atavistisena piirteenä; jäänteinä jostain ihmisen alemmasta kehitysvaiheesta. Ajattelunsa tueksi hän tutki niin rikollisten kuin ei-rikollistenkin ihmisten fysiologisia piirteitä ja uskoi, että nämä kaksi ryhmää voidaan erottaa toisistaan pelkän kallonmuodon perusteella. Kallonmuodosta oli Lombrosen mukaan pääteltävissä myös tarkka rikostyyppi. Hänen fysiologiset teesinsä kumottiin varsin pian niiden julkaisun jälkeen. Lombrosen arvo kriminologian historiassa ei juonnu näistä fysiologisista näkemyksistä, vaan siitä, että hän ei aiempien rikollisuutta tarkastelleiden toimijoiden tapaisesti keskittynyt rikokseen, vaan itse rikolliseen.⁸

Kriminologian esiinnousu Lombrosen ja muiden varhaisten toimijoiden kautta limittyi vahvasti positivismiin nousun kanssa. Positivismi on tieteenfilosofinen näkemys, jonka mukaan kaikkia tieteitä yhdistää suurissa määrin sama logiikka ja samat tutkimusmenetelmät. Positivistisen tieteenfilosofian esiinmarssi edesauttoi kriminologian syntymistä omana tieteellisenä alanaan.⁹

Kriminologian historia kulkee suurilta osin samoja polkuja yleisen tieteen kehityksen kanssa 1800-luvulta tähän päivään, ottaen vaikutteita vallalla olevasta ihmisen toimintaa selittävästä tieteestä. Lombroso aikalaisineen nojasi vahvasti biologiaan ja jossain määrin antropologiaan. 1800-luvulla psykiatria ja psykologia alkoivat kuitenkin nousta ihmisen toimintaa selittävälle areenalle, joten kriminologia kääntyi osittain näiden tieteenalojen puoleen. Psykologian jälkeen kriminologialle vaikutteita alkoi antaa sosiologia 1920-lvulta alkaen. Nämä yleiset kehityslinjat ovat lähinnä ohjenuora, sillä ne edustavat kriminologista valtavirtaa. Durkheim pohti rikollisuutta sosiologisesta näkökulmasta ennen 1920-luvulta alkanutta kriminologian sosiologista aaltoa.¹⁰ Samoin esimerkiksi biologiset painotukset rikollisuuden selittämisessä eivät ole jääneet Lombrosen perintönä 1800-luvulle, vaan niitä käytetään edelleen, muun muassa tämän tutkielman päälähteessä. Wilsonin edustamaa kriminologisen ajattelun tapaa kutsutaankin joissain yhteyksissä

---

⁷ Laitinen & Aromaa 2005, 39.

⁸ Laine 1991, 40-43.

⁹ Laine 1991, 41.

¹⁰ Laine 1991, 44-45.

sosiobiologiseksi koulukunnaksi,¹¹ joka on luonteeltaan varsin erilaista verrattuna vallalla olleisiin sosiaalikonstruktivistisiin kriminologisiin teorioihin, joita Wilson lähti haastamaan.

Rikollisuuden perimmäisistä syistä on esitetty monenlaisia teorioita, kuten anomiateoria, leimautumisteoria ja alakulttuuriteoria. Useimpiin teorioihin liittyy kuitenkin Wilsonin mukaan selkeä problematiikka: joko tutkimus on suppea ja tieteellisesti testattava, jolloin se ei tarjoa kovinkaan kattavaa selitystä rikollisuudelle, tai tutkimus on niin laaja, että se ei ole tieteellisesti testattavissa.¹² Lisäksi useimmat teoriat astuvat Wilsonin mukaan harhaan siinä, että ne lähtevät selittämään yksilöllistä käyttäytymistä, tässä tapauksessa rikollisuutta, sosiaalisten tekijöiden kautta.¹³

Crime and Human Nature-teoksessa Wilson esittelee oman teoriansa rikollisuutta selittämään. Sen ydinajatus on seuraava. Yksilö joutuu elämässään jatkuvasti valintatilanteisiin. Valinnan eri vaihtoehtojen välillä hän tekee punnitsemalla vaihtoehtojen seurauksia, valiten yleensä itselleen suotuisimman vaihtoehdon. Vaihtoehtojen houkuttelevuus pohjaa erilaisiin vahvistimiin. Rikollisuuden yhteydessä tämä tarkoittaa yksinkertaisimmillaan seuraavaa: mikäli yksilö kokee rikoksen tekemisen rikoksen tekemättä jättämistä suotuisammaksi vaihtoehdoksi, niin silloin hän todennäköisesti päätyy tekemään kyseisen rikoksen.¹⁴ Tämän tutkielman osalta tämä teoria on taka-alalla, kun päähuomio keskittyy niihin tekijöihin, jotka Wilsonin mukaan vaikuttavat jossain määrin siihen, millaisen valinnan yksilö missäkin tilanteessa tekee. Teoria on kuitenkin syytä pitää mielessä läpi tutkielman.

---

¹¹ Laitinen & Aromaa 2005, 48.

¹² Wilson & Herrnstein 1985, 26.

¹³ Wilson & Herrnstein 1985, 24.

¹⁴ Wilson & Herrnstein 1985, 45.

1. KONSTITUTIONAALISET TEKIJÄT

Konstitutionaalisilla tekijöillä tarkoitetaan sellaisia yksilön ominaisuuksia, jotka ovat läsnä jo syntymässä tai pian sen jälkeen ja jotka vaikuttavat lapsen käytökseen asteittain.¹⁵ Konstitutionaalisista tekijöistä puhuessaan Wilson nostaa esille sukupuolen, iän, älykkyyden, persoonallisuuden ja psykopatologian. Voidaanko näitä elementtejä tarkkailemalla löytää jotain sanomisen arvoista rikollisuudesta, tai jopa jonkinlainen konstitutionaalisilta tekijöiltään rikollisuuteen taipuvainen malliyksilö? Wilsonin mielestä kyllä.

1.1 Rikollisuus sukupuolittuneena ilmiönä

Kriminologinen tutkimus on historiansa aikana keskittynyt varsin vahvasti miehiin. Syy tähän voi yksinkertaisesti olla se, että miehet ovat tilastollisesti huomattavasti rikollisempia kuin naiset. Tämä ilmenee niin rikosten määrässä, vakavuudessa kuin uusimisessakin.¹⁶ Selityksiä tälle erolle on tarjottu paljon, mutta miten Wilson näkee sukupuolen merkityksen rikollisuudessa?

Sukupuolesta puhuessaan Wilson tuntuu tarkoittavan pelkästään biologista, kaksinapaista sukupuolikäsitystä, jossa yksilö on joko mies tai nainen. Miesten suuremmasta rikollisuusalttiudesta huolimatta täytyy pitää mielessä, että sukupuolijakauma voi olla erilainen yksittäisten rikostyyppien osalta. Esimerkiksi prostituutio on varmasti jo jokaisen mielikuvissa naisvaltainen rikollisuuden ala. Tätä mielikuvaa tukevat myös tilastot.¹⁷

Pidätystilastot kriminologian apuvälineenä eivät itsessään anna täydellistä kuvaa rikollisuudesta; eiväthän esimerkiksi kaikki rikolliset jää tekemistään rikoksista kiinni. Sukupuolten välistä eroa rikollisuudessa ei voi kuitenkaan sivuuttaa pidätystilastojen epätäydellisyydellä. Ensinnäkin sukupuolten välinen ero pidätystilastoissa näyttäisi olevan universaali ilmiö, joka ei rajoitu minkään tietyn kulttuuripiirin alueelle.¹⁸ Toisekseen pidätystilastot eivät ole ainoa tapa havainnoida ja mitata rikollisuutta. Kriminologien apuvälineinä ovat pidätystilastojen lisäksi

---

¹⁵ Wilson & Herrnstein 1985, 69.

¹⁶ Laine 1991, 84.

¹⁷ Wilson & Herrnstein 1985, 110-111.

¹⁸ Wilson & Herrnstein 1985, 105.

esimerkiksi itseraportit. Niidenkin perusteella sukupuolten välinen ero rikollisuudessa on olemassa, joskaan se ei ole yhtä iso kuin virallisissa pidätystilastoissa. Tämä ero on Wilsonin mukaan kuitenkin aikojen saatossa pienentynyt, mutta se on edelleen selvästi havaittavissa.¹⁹

Mistä tämä sukupuolten välinen ero sitten johtuu? Yhtenä selittävänä tekijänä voidaan pitää aggressiivisuutta. Wilson siteeraa tutkimuksia aggressiivisuudesta sukupuolten välillä ja toteaa niistä seuraavaa:

”The main thrust of this conclusion is not that human aggression is immutable or every male is more aggressive than every female, but that, in given environments, typical males are more aggressive than typical females.”²⁰

Vaikka Wilson nostaakin aggressiivisuuden etusijalle spekuloidessaan sukupuolten välisellä kuilulla, ei sitä tule pitää kaiken kattavana selityksenä. Wilson on itsekin varovainen käyttäessään aggressiivisuutta selittävänä tekijänä. Hän korostaa, että aggressiivisuuden nostaminen pääasialliseksi selitykseksi johtuu lähinnä siitä, että se on ainoa vaikuttava tekijä, josta on tarpeeksi positiivisia tutkimustuloksia näyttämään toteen sukupuolten välinen kuilu rikollisuuden osalta.²¹

Johtui se aggressiivisuudesta tai jostain muusta tekijästä, niin miehet ovat Wilsonin mukaan rikollisempia kuin naiset. Sukupuolten välisen kuilun kapenemisen syyksi voidaan spekuloida esimerkiksi sukupuolisen tasa-arvon lisääntyminen ja naisten yhteiskunnallinen vapautuminen läntisessä maailmassa toisen maailmansodan jälkeen. Tällaisia näkökantoja nousee esiin muun muassa feministisen kriminologian piirissä.²² Kuilu ei ole kuitenkaan umpeutunut, joten konstitutionaalisenä tekijänä sukupuoli painaa edelleen rikollisuuden vaakaa miesten puoleen.

---

¹⁹ Wilson & Herrnstein 1985, 114-115.

²⁰ Wilson & Herrnstein 1985, 118.

²¹ Wilson & Herrnstein 1985, 121.

²² Laine 1991, 85-86.

1.2 Nuorissa on tulevaisuus?

Sukupuolen tavoin myös iällä on Wilsonin mukaan tilastojen mukaan selkeästi havaittava yhteys rikollisuuteen: rikoksia tehdään enemmän nuorena, mutta rikolliset tavat jäävät yleensä taakse iän karttuessa. ”Nuorisirikollisuus” on oma vakiintunut terminsä, kun taas muille ikävaiheille ei ole omaa vakiintunutta rikollisuuskäsitettään.²³ Mikä sitten aiheuttaa rikollisuustilastoissa näkyvän piikin tiettyjen ikävuosien kohdalla nuoruudessa?

Wilsonin mielestä iän suhteen on syytä muistaa sama ilmiö kuin sukupuolenkin yhteydessä: vaikka kokonaiskuva rikollisuudesta onkin se, että nuoret ihmiset tekevät enemmän rikoksia kuin vanhat, niin yksittäisten rikostyyppien kohdalla on täysin mahdollista, että nuoret ovat aliedustettuina. Wilsonin mukaan tämä johtuu siitä, että vaikka rikollisuus kokonaisuutena vähenee iän myötä, niin jotkin rikostyypit saavuttavat huippunsa aikaisemmin kuin toiset. Esimerkiksi hyvää fyysistä kuntoa vaativat rikokset, kuten pahoinpitely tai ryöstö, saavuttavat piikkinsä nopeammin, sillä nuoret ovat lähtökohtaisesti vanhoja ihmisiä paremmassa fyysisessä kunnossa. Fyysisesti passiivisemmat rikokset, kuten vaikkapa vakuutuspetokset sen sijaan saavuttavat huippunsa myöhemmin.²⁴

Wilson esittää, että nuoruus on rikollisuudelle otollisinta aikaa monestakin syystä. Esimerkiksi seksuaalinen herääminen ja vaiheittainen vanhemmista itsenäistyminen yhdistettynä mahdollisesti kehnoihin sosiaalisiin taitoihin ja huonoon rahatilanteeseen ovat omiaan ajamaan nuoria rikoksen poluille, vähintäänkin hetkellisesti. Wilson nostaakin esiin, että itseraportointiin perustuvien tutkimusten mukaan lähes jokainen teini-ikäinen tekee vähintään yhden rikoksen nuoruutensa aikana.²⁵ Tällaisten tutkimusten yhteydessä on mielestäni syytä muistaa, että luultavasti varsin suuri osa näistä rikoksista on luonteeltaan varsin vähäpätöisiä, kuten esimerkiksi näpistystä tai graffitien maalausta.

Mikäli Wilsonin siteeraamat tutkimukset ovat oikeassa ja lähes jokainen teini-ikäinen tekee nuoruutensa aikana vähintään yhden rikoksen, herättää se seuraavan kysymyksen: mikä erottaa yksilön, jonka rikollinen ura jää näihin nuoruuden rikoksiin, yksilöstä, jonka rikollinen ura jatkuu vielä aikuisiälläkin? Tulevaa lainkuuliaista aikuista hahmotellessa voimme osittain nojata

---

²³ Kivivuori 2008, 29.

²⁴ Wilson & Herrnstein 1985, 144.

²⁵ Wilson & Herrnstein 1985, 146.

Wilsonin selitykseen siitä, miksi nuoret tekevät rikoksia. Esimerkiksi aikuisikään tullessaan yksilöt ovat mahdollisesti työelämässä, mikä poistaa rikosten rahallisen motiivin, tai ainakin pienentää sitä. Seksuaalinen herääminen ja ehkä osittain sen aiheuttama mahdollinen sosiaalinen epävarmuus ovat aikuisiällä luultavasti taaksejääneitä ilmiöitä. Ennen kaikkea kyse on kuitenkin siitä, että esimerkiksi edellä mainitut käytöksen vahvistimet, jotka nuoruudessa ja teini-iässä tekivät rikollisuuden kannattavammaksi vaihtoehdoksi kuin rikoksista pidättäytymisen, ovat aikuisikään saavuttaessa osittain kääntyneet pääläelleen; rikoksista pidättäytyminen on kääntynyt rikollisuutta kannattavammaksi vaihtoehdoksi.²⁶ Tässä palaamme Wilsonin kriminologisen ajattelun ja teorian ydinteesiin: ihmiset tekevät valintoja, myös rikollisia sellaisia, punnitsemalla tietoisesti tai tiedostamattaan valintojensa seurauksia sitä kautta, mikä on kaikkein kannattavin valinta itsensä kannalta.

Entä sitten yksilöt, joiden rikollinen ura jatkuu nuoruuden ja teini-iän jälkeenkin? Mikä saa heidät jatkamaan kulkemista laittomia polkuja pitkin? Wilsonin mukaan vastaus on monien tekijöiden summa:

”Those few individuals who fail to find legitimate means of success, who get especially adept at benefiting from crime, who do not form ties to the community (or who actively scorn it), who do not internalize prohibitions, or who are afflicted with extreme impulsiveness or intense, antisocial drives that overwhelm the ordinary contingencies of reinforcement, may well continue active criminal careers beyond the usual term.”²⁷

Vaikka rikoksen polulle jääviä yksilöitä löytyykin, niin Wilsonin mielestä ennen pitkää jokin muuttuja vaikuttaa ”elämäntaparikolliseen” niin paljon, että tämän rikostahti hidastuu tai loppuu kokonaan. Tällaisia muuttujia voivat olla esimerkiksi yhteisön vaikutuksen lisääntyminen iän myötä tai aikahorisontin laajeneminen.²⁸

Rikollisuus on siis Wilsonin mukaan ennen kaikkea nuorten ihmisten ilmiö. Erinäisten vaikuttimien herääminen yhteistyössä muiden tekijöiden, kuten huonon koulumenestyksen, kanssa saattaa johtaa nuoria rikollisuuden poluille. Suurimmalla osalla rikollisuus jää kuitenkin lyhytaikaiseksi kokeiluksi, sillä sitä tukevat vahvistimet karisevat aikuistumisen myötä pois. Joillakin

---

²⁶ Wilson & Herrnstein 1985, 147.

²⁷ Wilson & Herrnstein 1985, 147.

²⁸ Wilson & Herrnstein 1985, 147.

nämä vahvistimet jäävät kuitenkin vaikuttaviksi vielä aikuisiälläkin, mitä voidaan pitää yhtenä pitkäaikaisen rikollisuuden käännekohtana. Wilsonin mukaan lähes kaikki aikuisiän taparikolliset ovatkin aloittaneet kriminaalisen uransa jo nuorena; usein tämä nuoruuden rikollisuus on vieläpä ollut kroonista.²⁹

1.3 Älykkyys kriminologian kiistakapulana

Älykkyyden³⁰ vaikutuksesta rikollisuuteen käytiin Wilsonin mukaan debaattia 1900-luvun alkupuolen kriminologisissa piireissä. Muun muassa H. H. Goddard edusti näkemystä, jonka mukaan jopa puolet Yhdysvaltain vankiloissa tuomiotaan suorittavista yksilöistä olisi älyllisiltä lahjoiltaan vajavaisia. Hänen mukaansa näiden älyllisten lahjojen vajavaisuus ei itsessään aiheuttanut rikollisuutta, mutta yhteistyössä muiden vaikuttimien kanssa se lisäsi alttiutta rikollisuuteen. Näin ollen Goddard ei pitänyt rangaistuksiin pohjaavaa kriminaalipolitiikkaa tarkoituksenmukaisena, vaan oikeuslaitoksen tulisi keskittää huomionsa kuntouttaviin tuomioihin. Tämä ei kuitenkaan ollut ainoa näkökanta asiaan. Psykologi Carl Murchison argumentoi, että rikolliset eivät ole sen vähä-älyisempiä kuin muukaan kansa, eikä heitä näin ollen ole tarpeellista kohdella silkkihansikoin.³¹

Debaatti älykkyyden vaikutuksesta rikollisuuteen kuitenkin kuihtui jo hyvissä ajoin ennen 1900-luvun puoliväliä Edwin Sutherlandin kannanottojen myötä. Sutherland, jonka Wilson tituleeraa sukupolvensa merkittävimmäksi kriminologiksi, oli sitä mieltä, että aiemmissä tutkimuksissa havaittu rikollisten älyllinen ero muuhun väestöön johtui testi- ja tutkimusmetodien puutteellisuudesta. Tämä näkemys onkin jäänyt elämään ja älykkyyden painotus kriminologian yhteydessä on jäänyt sivuosaan.³² Wilsonin mielestä älykkyyden vaikutusta rikollisuuteen ei tule sivuuttaa kokonaan. Hän perustaa argumenttinsa todisteisiin, joiden mukaan tuomittujen rikollisten keskimääräinen älykkyydosamäärä sekä Iso-Britanniassa että Yhdysvalloissa on kymmenen pistettä kansallista keskiarvoa matalampi.³³

Älykkyydosamäärätesteistä Wilson toteaa seuraavaa:

---

²⁹ Wilson & Herrnstein 1985, 144.

³⁰ Älykkyydestä puhuessaan Wilson viittaa ominaisuuteen, joka on erilaisilla testeillä, kuten älykkyydosamäärätestillä, mitattavissa. Tämän tutkielman yhteydessä termillä tarkoitetaan samaa, ellei toisin mainita.

³¹ Wilson & Herrnstein 1985, 152-153.

³² Wilson & Herrnstein 1985, 153.

³³ Wilson & Herrnstein 1985, 159.

"In summary, IQ scores, though admittedly a blunt instrument for measuring human intelligence, cannot be discounted as purely a measure of social class or cultural advantage. - - In any event, criminology acted rashly when, in the 1930s, it virtually ceased considering IQ a significant correlate of criminal behavior, for it was just at that moment in the evolution of mental testing that the tests were beginning to yield solid data on the cognitive predispositions toward offending."³⁴

Hän ei siis pidä älykkyydosamäärätetien sivuuttamista kriminologiassa perusteltuna. Perinteisiä älykkyydosamäärätetiejiä suuremmassa arvossa Wilson pitää David Wechslerin kehittämää älykkyydetiä, jonka avulla voidaan selvittää älykkyydosamäärän lisäksi tuloksia erilaisista älykkyyden "alalokeroista". Näistä alalokeroista yleisimmin käytössä ovat verbaalinen älykkyydosamäärä ja suorittava älykkyydosamäärä. Alalokeroja tarkkailemalla on Wilsonin mukaan mahdollista saada entistä tarkempaa tietoa älykkyyden vaikutuksesta rikollisuuteen. Erityisesti huonot tulokset verbaalisen älykkyyden kategoriassa altistavat yksilön rikollisuudelle.³⁵

Alhainen älykkyydosamäärä, ja jälleen etenkin alhainen verbaalinen älykkyydos, on yhteydessä huonoon koulumenestykseen. Wilson viittaa Travis Hirschin tutkimuksiin, joiden mukaan koululaitos on tärkeässä roolissa älykkyyden ja rikollisuuden suhteen: koulussa alhaisen verbaalisen älykkyyden omaavat henkilöt kokevat omista vajavaisuuksistaan johtuvaa turhautumista, mikä voi altistaa yksilön hakemaan tyydytystä muilla keinoilla. Huonoa koulumenestystä voidaan myös pitää ennakkovaroituksena siitä, että kyseinen yksilö ei tule pärjäämään työmarkkinoillakaan kovin hyvin.³⁶

Verbaalisen älykkyyden puutteen rikollisuudelle altistava vaikutus onkin Wilsonin mukaan avainroolissa rikollisuuden mysteeriä avattaessa. Parhaiten tämä käy ilmi seuraavasta tekstin pätkästä:

"The key role of verbal intelligence for crime may depend on the importance of language in connecting an act with its delayed consequences. - - Children who tend not to verbalize their own behavior appear to be prey to uncontrolled aggressiveness and other sorts of impulsive outbursts, even after taking account of general intelligence. Without the internal monologue, time horizons shrink; behavior becomes

---

³⁴ Wilson & Herrnstein 1985, 159.

³⁵ Wilson & Herrnstein 1985, 160-162.

³⁶ Wilson & Herrnstein 1985, 168-171.

more tied to its immediate consequences.”³⁷

Wilsonin mukaan verbaalisen älykkyyden puute aiheuttaa sisäisen monologin vähäisyyttä, mikä johtaa kontrolloimattoman ja impulsiivisen aggressiivisuuden lisääntymiseen ja aikahorisontin kutistumiseen. Tämän lisäksi alhainen verbaalinen älykkyys on yksi vaikuttavista tekijöistä, joka voi johtaa keskivertoa heikompaan sosialisoitumisen asteeseen³⁸ sekä alhaisempaan alttiuteen hyötyä psykoterapiasta³⁹ osana kuntouttavaa kriminaalipolitiikkaa. Vaikka Wilson painottaa erityisesti alhaisen älykkyyden altistavaa vaikutusta rikollisuuteen, ei se suinkaan tarkoita sitä, että rikollisuus on pelkästään keskivertoa alhaisemman älykkyysosamäärän omaavien henkilöiden ilmiö. Hänen mukaansa älykkäiden ja vähemmän älykkäiden rikollisten ero ilmenee ensisijaisesti rikostyypeistä: vähemmän älykkäät rikolliset ovat taipuvaisia impulsiivisiin rikoksiin, kuten esimerkiksi pahoinpitelyihin ja raiskauksiin, kun taas älykkäämmät rikolliset tekevät enemmän harkintaa ja suunnittelua vaativia rikoksia, kuten veropetoksia ja väärennöksiä.⁴⁰ Syy tähän eroon on Wilsonin mukaan pääasiassa aikahorisontissa ja tulevien tapahtumien ennakoinnissa, joihin älykkyys vaikuttaa: vähemmän älykkäät rikolliset hakevat rikoksillaan välittömämpiä tuloksia ja palkintoja aikahorisonttinsa kapeuden vuoksi, kun taas älykkäämmät rikolliset ovat laskelmallisempia ja valmiimpia odottamaan ajallisesti kaukaisempiakin palkintoja.⁴¹

Wilsonin mukaan älykkyydellä, ja etenkin sen puutteella, on siis oma, varsin selkeä vaikutuksensa rikollisuuteen. Yhteistyössä muiden konstitutionaalisten ja sosiaalisten tekijöiden kanssa se voi sysätä yksilöä rikollisuutta kohti. Wilsonin kriminologisen älykkyyskäsitteen voisi tiivistää esimerkiksi seuraavalla tavalla. Alhainen älykkyysosamäärä, etenkin verbaalisen älykkyyden kohdalla, altistaa yksilön huonolle koulumenestykselle ja sitä seuraavalle turhautumiselle. Tämän turhautumisen varsin luonnollinen purkamiskanava on huonon käytöksen ja rikollisuuden eri muodot. Alhainen älykkyysosamäärä on yhteydessä aikahorisontin kapeuteen, mikä aiheuttaa impulsiivisuutta, joka ilmenee niin arkielämässä kuin rikollisissa teoissakin. Alhaisen älykkyysosamäärän omaavat henkilöt ovatkin taipuvaisia impulsiivisiin rikoksiin, kun taas älykkäämmät rikolliset kykenevät suunnitelmallisempiinkin rikoksiin.

---

³⁷ Wilson & Herrnstein 1985, 205.

³⁸ Wilson & Herrnstein 1985, 415.

³⁹ Wilson & Herrnstein 1985, 379.

⁴⁰ Wilson & Herrnstein 1985, 165.

⁴¹ Wilson & Herrnstein 1985, 167.

1.4 "Psychopathy is by all odds the prime criminogenic personality trait."

Sukupuolen, iän ja älykkyyden lisäksi konstitutionaalsiin tekijöihin lasketaan persoonallisuus ja psykopatologia. Wilsonin mukaan lakia rikkovat ihmiset ovat usein psykologisesti epätyypillisiä. Tämä ilmenee hänen mukaansa kaikkein selkeimmin kun tarkastellaan kokonaisia rikollispopulaatioita suhteessa ei-rikolliseen populaatioon.⁴² Wilsonin mukaan on olemassa erilaisia rikollispopulaatioita, jotka ovat tavalla tai toisella normaalista populaatiosta poikkeavia. Hän nostaa esille *Minnesota Multiphasic Personality Inventory*-nimisen kyselytutkimuksen, jonka avulla näitä eri populaatioita pystytään erottamaan toisistaan. Tutkimus sisältää kymmenen eri kliinistä diagnoosia, joihin päätyminen riippuu 566:en väittämään vastaamisesta. Diagnooseihin kuuluvat muun muassa hypokondria, hysteria, skitsofrenia ja tämän tutkielman kannalta olennaisin, psykopatia.⁴³

Wilsonin mukaan psykopatiakin vain liittyy rikollisuuden kanssa, eikä näin ollen suoraan aiheuta sitä.⁴⁴ Vaikka hän ei uskokaan "rikollisgeenin" olemassaoloon, niin teoksesta välittyy kuva, että hän pitää psykopatiaa lähimpänä korvikkeena sille, kuten käy ilmi tämän alaluvun otsikossa esiintyvistä sitaatistakin. Minkä vuoksi psykopatia sitten on niin vahvasti kytköksissä rikollisuuteen? Wilson lähtee vastaamaan tähän kysymyksen nostamalla esiin neljä psykopatiaan liitettävissä olevaa ominaisuutta, joilla on merkitystä psykopatian kriminologisessa kontekstissa.

Ensimmäinen ominaisuus on kiihottuminen. Kiihottuminen ei tässä yhteydessä ole luonteeltaan pelkästään seksuaalista, vaan käsittää monia erilaisia tunteita. Tutkimustulokset vahvistavat Wilsonin mielestä käsitystä, että psykopaatit kärsivät sisäisestä stimulaatiovajeesta, mikä johtaa heidät etsimään äärimmäisiä ulkoisia stimulaatioita ja tunteiden kiihotuksia. Tämän ominaisuuden tutkiminen on hänen mukaansa kuitenkin ongelmallista, sillä tutkimusmenetelmät ja niiden käyttö tämän aiheen tutkimiseen eivät ole kovin pitkälle kehittyneitä.⁴⁵ Äärimmäisten ulkoisten stimulaatioiden etsimisen voikin varsin helposti kuvitella kääntyvän myös laittoman toiminnan puolelle.

---

⁴² Wilson & Herrnstein 1985, 173.

⁴³ Wilson & Herrnstein 1985, 186.

⁴⁴ Wilson & Herrnstein 1985, 199.

⁴⁵ Wilson & Herrnstein 1985, 199-202.

Toinen ominaisuus on ehdollistuminen. Wilsonin ajattelua leimaa vahvasti behavioristiset tunnuspiirteet, mikä näkyy muun muassa hänen kasvatuksellisista näkemyksistään, joihin palaan tutkielman toisessa pääluvussa. Psykopaatit aiheuttavat kuprun Wilsonin ja behavioristien ajatteluun, sillä heidän ehdollistumisasteensa on tutkimusten perusteella matalampi kuin muulla väestöllä.⁴⁶ Mikäli ihminen behaviorististen näkemysten mukaisesti oppii ehdollistumalla, jolle psykopaatit eivät ole alttiita, voi esimerkiksi sisäisten rajoitusten oppimisen nähdä psykopaateille tavallista vaikeampana tehtävänä. Ilman sisäisiä rajoituksia kynnyksen rikollisiin tekoihin voi kuvitella olevan matalampi.

Kolmas Wilsonin käsittelemä ominaisuus on impulsiivisuus. Kyseinen ominaisuus on noussut jo esiin niin iän kuin älykkyydenkin osalta, mutta on syytä pitää mielessä, ettei impulsiivisuus automaattisesti viittaa psykopaattisiin taipumuksiin; impulsiivisuutta voi esiintyä ilman psykopatiaa, mutta Wilsonin mukaan psykopatiaa ei juurikaan ilman impulsiivisuutta.⁴⁷ Impulsiivisuuden voi nähdä vaikuttavan rikollisuuteen psykopaattien osalta samoin kuin impulsiivisuuden ylipäänsä: välittömästi saavutettavia tyydytyksiä ja palkintoja suositaan pitkän aikavälin vastaavien kustannuksella.

Neljäs ja viimeinen psykopatian yhteydessä käsiteltävä ominaisuus on ahdistuneisuus. Kyseistä ominaisuutta ei välttämättä kovin intuitiivisesti liitetä psykopatiaan; mielikuva psykopaatista voi helposti olla Cleckleyn kuvailema ”refleksikone” tai yksilö, jolla ei yksinkertaisesti ole tunteita. Wilson hälventää näitä mielikuvia David Lykkenin, ja ennen häntä toimineen Benjamin Karpmanin, kokeiden kautta. Molempien tutkijoiden kokeiden perusteella psykopaatit voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään, joille on useita nimityksiä: ahdistuneet ja ei-ahdistuneet psykopaatit, idiopaattiset ja symptomaattiset psykopaatit, primääriset ja sekundaariset psykopaatit. Karpmanin mukaan primääriset/idiopaattiset/ei-ahdistuneet psykopaatit ovat antisosiaalisia, sillä he ovat kykenemättömiä tuntemaan esimerkiksi syyllisyyttä ja ahdistusta. Sekundaariset/symptomaattiset/ahdistuneet psykopaatit sen sijaan ovat antisosiaalisia jonkin emotionaalisen häiriön vuoksi. He saattavat myös tuntea esimerkiksi edellämainittuja syyllisyyttä ja ahdistusta. Karpmanin arvioiden mukaan suurin osa psykopaateilta vaikuttavista ihmisistä ovat sekundaarisia psykopaatteja.⁴⁸

---

⁴⁶ Wilson & Herrnstein 1985, 202-204.

⁴⁷ Wilson & Herrnstein 1985, 204.

⁴⁸ Wilson & Herrnstein 1985, 206.

Wilsonin ja muiden tutkijoiden kautta tehty pintaraapaisu psykopatiaan paljastaa välittömästi sen luonteesta jotain merkille pantavaa: psykopatia on varsin monitulkintainen ja tulkinnanvarainen käsite, johon liittyy monia eri vaikutteita. Saman toteaa Wilson: "Instead of a sharply defined entity, psychopathy is made up of deviations along some of the common dimensions of personality."⁴⁹ Tämän tutkielman kannalta oleellisin havainto psykopatiasta on kuitenkin sen suhde rikollisuuteen. Rangaistusten pelko hidastaa psykopaattia vähemmän kuin ei-psykopaattia, sillä rangaistukset, etenkin lakiin pohjautuvat sellaiset, eivät yleensä ole kovin välittömiä. Rikos itsessään todennäköisesti houkuttelee psykopaattia tavallista enemmän sisäisten rajoitusten heikkouden tai puuttumisen vuoksi.⁵⁰

1.5 Rotu – elefantti kriminologian huoneessa?

Wilson nostaa esiin tiettyjen rotujen ja etnisten ryhmien tunnuspiirteitä rikollisuuden suhteen. Nämä ryhmät ja niiden vertailu eivät kuitenkaan saa Wilsonilta erityisen paljoa huomiota. Syy tähän selviää parhaiten seuraavan sitaatin kautta:

"In one sense, these group differences are not very interesting. For almost any behavior – whether intelligence, temperament, school achievement, economic success, or criminal activity – there is more variation among individuals within a given ethnic or racial group than there is between the members of two groups. - - The individual differences with which this book has been chiefly concerned are far greater in magnitude than the differences between the average traits of any two groups."⁵¹

Wilson ei siis koe rotujen ja etnisten ryhmien eroja mielenkiintoiseksi *Crime and Human Nature*-teoksen individualistisen näkökannan vuoksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että Wilson allekirjoittaisi ajatuksen siitä, että eri etnisten ryhmien välillä ei ole eroja rikollisuuden suhteen; hänen mukaansa eri ryhmien väliset erot ovat havaittavia, mutta syyt näihin eroihin eivät ole itsestäänselviä. Monet kuitenkin kieltäytyvät keskustelemasta näistä eroista, toteaa Wilson, sillä he pelkäävät eri etnisten

---

⁴⁹ Wilson & Herrnstein 1985, 207.

⁵⁰ Wilson & Herrnstein 1985, 207-208.

⁵¹ Wilson & Herrnstein 1985, 459.

ryhmien loukkaamista tai sitä, että heidän havaintonsa ja mielipiteensä antavat pontta joidenkin ryhmien vainoamiselle.⁵²

Yhdysvalloissa kerätyt todisteet näyttävät Wilsonin mukaan toteen seuraavat faktat: useimpien rikostyyppien sisällä mustien osuus on korkeampi kuin valkoisten ja väkivaltarikosten osalta osuus on huomattavasti suurempi. Tässä yhteydessä hän nostaa pohdittavaksi seuraavan kysymyksen: onko rikollisten osuus mustasta populaatiosta suurempi kuin rikollisten osuus valkoisesta populaatiosta, vai tekevätkö mustat rikolliset enemmän rikoksia kuin valkoiset rikolliset? Todisteet viittaavat Wilsonin mukaan ensimmäiseen vaihtoehtoon.

Eroa ei voi Wilsonin mukaan selittää pelkillä konsitutionaalisilla tekijöillä, kuten vaikka sillä että mustat olisivat lähtökohtaisesti älyllisesti vähemmän lahjakkaita kuin valkoiset. Tällaiset selitykset kaataa se näkökulma, että rikollisuudessa on tapahtunut niin nopeita heilahteluja, että hitaasti muuttuvat konstitutionaaliset tekijät eivät voi olla niistä vastuussa. Näin ollen olosuhteiden ja niiden muuttumisen täytyy olla vähintäänkin osittaisena selityksenä mustien ja valkoisten välisen rikollisuuden eroille.⁵³

Mustien ja valkoisten rikollisuudessa havaittavia eroja selittäviä teorioita Wilson esittelee neljä kappaletta. Ensimmäisen teorian mukaan rikollisuudelle altistavat konstitutionaaliset tekijät ovat yleisempiä mustilla kuin valkoisilla. Toinen teoria esittää, että mustilla on vähemmän laillisia ja taloudellisia mahdollisuuksia kuin valkoisilla, mikä ajaa heitä rikollisuuden puoleen. Kolmas teoria pohjaa perhe-elämään: jostain syystä mustat perheet eivät onnistu iskostamaan lapsiinsa arvoja, jotka vähentävät rikollisuuden vetovoimaa. Selkeämmin ilmaistuna mustat perheet eivät syystä tai toisesta onnistu lasten sosialisoinnissa riittävän hyvin. Neljäs ja viimeinen nojaa varsin perinteiseen sosiologiseen teoriaan: alakulttuuriteoriaan. Tässä tapauksessa sillä tarkoitetaan sitä, että mustiin on kokemusten kautta itänyt valtakulttuuria ja sen arvoja halveksuva siemen.⁵⁴

Wilson ei lopulta ota kovin vahvasti kantaa kysymykseen rodun vaikutuksesta rikollisuuteen; ilmiöstä tarvittaisiin hänen mukaansa laaja, pitkän aikavälin tutkimus, jotta

---

⁵² Wilson & Herrnstein 1985, 461.

⁵³ Wilson & Herrnstein 1985, 471-472.

⁵⁴ Wilson & Herrnstein 1985, 466-467.

perustellumpia johtopäätöksiä voitaisiin vetää. Hän tyytyy toteamaan, että tämän hetken tietojen perusteella jokaisessa edellämainitusta neljästä selityksestä piilee totuuden siemen, eikä yksikään ole täysin väärässä.⁵⁵

---

⁵⁵ Wilson & Herrnstein 1985, 485.

2. SOSIAALISET TEKIJÄT

”We must, then, seek the explanation of social life in the nature of society itself.”, Emile Durkheim totesi. Wilsonin vastine Durkheimille kuuluu seuraavasti:

”We do not deny that social arrangements and institutions, and the ancient customs that result from living and working together, affect behavior, often profoundly. But no explanation of social life explains anything until it explains individual behavior. Whatever significance we attach to ethnicity, social class, national character, the opinions of peers, or the messages of the mass media, the only test of their explanatory power is their ability to account for differences in how individuals, or groups of individuals, behave.”⁵⁶

Wilson ei siis kiistä yhteisön vaikutusta yksilöön, vaikkakin hänen mielestään sosiaalisten ilmiöiden tutkimuksen lähtökohtana tulee yhteisön sijasta olla yksilö. Seuraavaksi esittelen mielestäni Wilsonin tärkeimmät näkemykset sosiaalisesta yhteistöstä ja sen rikollisuuteen mahdollisesti vaikuttavista elementeistä.

2.1 Keppiä ja porkkanaa – Wilsonin käsitykset perheestä ja kasvatuksesta

Perheen merkitys kriminologisessa tutkimuksessa väheni 1950-luvulta eteenpäin. Sosiologian ja kriminologian tutkimus keskittyi enemmän kohteisiin, joihin yhteiskunnalla oli paremmat mahdollisuudet ja välineet vaikuttaa.⁵⁷ Wilson ei kuitenkaan väheksy perheen vaikutusta rikollisuuteen. Hän pitää perheen ja kasvatuksen vaikutusta merkittävänä, joskin luonteeltaan kaksijakoisena. Perhe voi vaikuttaa lapsen kehityksen kannalta suuntaan tai toiseen: se voi joko heikentää tai vahvistaa lapsen luonnollisia taipumuksia. Vaikuttaminen suuntaan tai toiseen tapahtuu Wilsonin mukaan kolmen prosessin kautta. Ensimmäinen prosessi on kiintymyksen kehittyminen, jolla tarkoitetaan sitä, kehittykö lapselle halu nauttia muiden ihmisten hyväksyntää. Toinen prosessi on aikahorisontin kehittyminen. Sillä tarkoitetaan kykyä ja taipumusta huomioida omien tekojen ajallisesti kaukaisemmatkin vaikutukset ja seuraukset. Kolmas ja viimeinen prosessi

---

⁵⁶ Wilson & Herrnstein 1985, 24.

⁵⁷ Wilson & Herrnstein 1985, 214-216.

puolestaan on omatunnon kehittyminen, jolla tämän tutkielman yhteydessä tarkoitetaan sisäistettyä pidättäytymistä tietyistä teoista.⁵⁸

Kasvatuksellisesta näkökulmasta Wilson nojaa vahvasti behavioristiseen ajatteluun. Hänen mukaansa suurin osa lapsen käyttäytymisestä voidaan parhaiten selittää ehdollistamisen kontekstin avulla.⁵⁹ Kasvatuksen ja sitä kautta lapsen kehityksen kannalta merkityksellistä ei niinkään ole esimerkiksi rangaistusten määrä vaan palkintojen ja rangaistusten johdonmukaisuus. Wilsonin mielestä epäjohdonmukaisuus palkintoja ja rangaistuksia jaettaessa vaikeuttaa lapsen sosialisoinnin onnistumista, etenkin mikäli lapsi on konstitutionaalisilta ominaisuuksiltaan altis rikolliselle käyttäytymiselle. Tällaisia alttiuden elementtejä ovat etenkin impulsiivisuus ja matala älykkyydosamäärä.⁶⁰

Ihmiselämän ensimmäinen suhde on yleensä lapsen suhde äitiin tai äitihahmoon. Lapsen kiintymisen tähän henkilöön noudattaa Wilsonin mukaan tiettyä kaavaa: vauvana kiintymys on vielä varsin tiedostamatonta ja vaistonvaraista, kun taas lapsi tunnistaa jo tämän henkilön ja kiintymys on tietoista. Kiintymyksen kolmannessa vaiheessa lapsi tai nuori sympatisoi äitiä, äitihahmoa tai vanhempaa ja yrittää nähdä asioita hänen kannaltaan. Tämän suhteen muodostuminen ja sen luonne ei kuitenkaan ole itsestään selvä. Wilson korostaa tämän suhteen kehittymisen kaksisuuntaisuutta: kosketukseen positiivisesti reagoivan ja iloisen vauvan kanssa suhde lähtee luultavasti syntymään vaivattomammin kuin jatkuvasti itkevän ja kosketukseen huonosti reagoivan vauvan kanssa. Mikäli suhde on syntynyt ja kehittynyt, mutta syystä tai toisesta rikkoutuu jossain vaiheessa lapsen elämää, eivät seuraukset Wilsonin mukaan ole niin vakavia, kuin mikäli tämä suhde jää alusta saakka syntymättä. Suhteen syntymättä jääminen voi johtaa psykopatiaan, Wilsonin siteeraamat Michael Rutter ja Mary D. Ainsworth uskovat.⁶¹

Wilson kyseenalaistaa vallalla olleen käsityksen siitä, että ”rikkinäisistä” perheistä olevat lapset ovat suuremmassa vaarassa päätyä rikollisiksi. Hänen mukaansa rikkinäisen perheen määrittely on ongelmallista, minkä vuoksi niihin keskittyneiden tutkimusten havainnot eivät ole kovinkaan yksimielisiä. Perheen nimikkeen sijaan Wilson nostaa tärkeään asemaan perheen laadun. Tällä hän

---

⁵⁸ Wilson & Herrnstein 1985, 217.

⁵⁹ Wilson & Herrnstein 1985, 227.

⁶⁰ Wilson & Herrnstein 1985, 243.

⁶¹ Wilson & Herrnstein 1985, 221-223.

tarkoittaa sitä, että nimellisesti ehjä perhe voi olla riitaisa ja lapselle haitallinen, kun taas nimellisesti rikkinäinen perhe voi tarjota lapselle hyvän kasvualustan.⁶² Perheen laatu määrittyy osittain vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksessa, mikä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi perheväkivallan dynamiikkaa täytyy tarkastella niin vanhemman kuin lapsenkin näkökulmasta. Tällä Wilson ei kuitenkaan tarkoita sitä, että perheväkivalta olisi uhrin, tässä tapauksessa lapsen syytä, vaan että väkivaltainen käytös on monimutkaisten, vastavuoroisten kanssakäymisten tuotosta.⁶³

2.2 Koululaitos – lainkuuliaisten kansalaisten hautomo?

Koululaitosta voisi lähtökohtaisesti pitää ehkäpä yhteiskunnan parhaana mahdollisuutena vaikuttaa siihen, millaisia kansalaisia lapsista kasvaa. Esimerkiksi kasvatukseen yhteiskunnalla ei ole lainsäädännöllisten reunaehtojen, kuten perheväkivallan kriminalisoinnin, lisäksi juuri vaikutusvaltaa. Koululaitokseen astuessaan lapsi kuitenkin jossain määrin alistuu yhteiskunnan ohjaukseen. Näin ollen on mielestäni perusteltua olettaa, että koululaitoksella olisi suuri vaikutus sekä nykyisen että tulevan rikollisuuden ehkäisyyn. Tästä huolimatta kaikkein suurin rikollisen aktiivisuuden piikki osuu kouluvuosien kohdalle. Esimerkiksi Suomessa tähän piikkiin liittyy myös mielenkiintoinen kahtiajako: ammattikoululaiset ovat selvästi rikollisempia kuin lukiolaiset.⁶⁴ Vaikuttaako koululaitos epäsuotuisalla tavalla tämän rikollisuuspiikin syntymiseen, vai onko se siitä täysin riippumaton?

Wilsonin mukaan lähes jokainen koululaitoksen ja rikollisuuden yhteyttä tarkastellut tutkimus on päätynyt samaan osaselittävään lopputulokseen: koulussa huonosti käyttäytyvät ja menestyvät yksilöt ovat todennäköisimpiä päätymään rikollisuuden pariin. Rikollisuutta on esiintynyt kuitenkin jo ennen koululaitoksen perustamista, joten koululaitoksen rooli rikollisuuden selittämisessä ei voi olla tyhjentävä. Täysin vailla vaikutusta se ei kuitenkaan ole suhteessa rikollisuuteen, mutta Wilsonin mukaan taustalla täytyy olla jotain aiempia määrittäviä tekijöitä, jotka vuorovaikutuksessa koululaitoksen kanssa vaikuttavat yksilön rikollisiin taipumuksiin.⁶⁵

---

⁶² Wilson & Herrnstein 1985, 245-249.

⁶³ Wilson & Herrnstein 1985, 253.

⁶⁴ Kivivuori 2008, 121.

⁶⁵ Wilson & Herrnstein 1985, 266.

Näihin aiempiin määrittäviin tekijöihin, joihin kuuluu muun muassa keskivertoa alhaisempi verbaalinen älykkyys, on vaikeaa tai mahdotonta puuttua enää siinä vaiheessa kun lapsi astuu koulumaailmaan, jos niihin on missään vaiheessa edes voinut suoraan vaikuttaa. Jopa erilaisten esikouluvaiheen ohjelmien, joiden tavoitteena on tunnistaa ja ennaltaehkäistä rikollisten urien syntyminen, toimivuudesta on vain hajanaista näyttöä.⁶⁶

Wilsonin mukaan on oleellista huomioida eri koulujen laadulliset erot: tietyt koulut ovat parempia kuin toiset. Tätä paremmuutta voidaan mitata esimerkiksi erilaisilla standardoiduilla kokeilla. Onnistuvatko niin sanotusti paremmat koulut vähentämään rikollisuutta? Wilsonin mielestä vastaus on kyllä, jossain määrin.

Koulujen laatuun vaikuttavista elementeistä puhuttaessa Wilson viittaa Michael Rutterin tutkimuksiin aiheesta. Rutterin mukaan tärkein koulujen laatua määrittävä tekijä on oppilaskunnan älyllinen tasapaino. Sen yhteydessä Rutterin johtopäätös on jossain määrin odotettu: mitä enemmän koulussa on älyllisesti heikkolahjaisia oppilaita, sitä enemmän siellä esiintyy rikollisuutta. Useimmista kouluista puhuttaessa tällainen puhdas älyllinen jakaantuminen ei kuitenkaan ole realistinen päämäärä. Näin ollen tärkeään rooliin nousee se, kumpi ääripää, älykkäät vai vähemmän älykkäät, onnistuvat määrittämään koulun yleistä tunnelmaa.⁶⁷ Karkeasti ilmaistuna asian voisi ilmaista näin: onnistuvatko älykkäät oppilaat nostamaan muiden oppilaiden tasoa oman esimerkkinsä kautta, vai laskevatko vähemmän älykkäät oppilaat muidenkin tasoa?

Koululaitoksella voi siis argumentoida olevan sekä rikollisuutta heikentävä että sitä vahvistava vaikutus. Verbaalisen älykkyiden osalta heikkolahjaiset yksilöt ovat verbaalisesti lahjakkaita taipuvaisempia rikollisuuteen, riippumatta siitä, kävivätkö he parempaa vai huonompaa koulua. Hyvä koulu voi kuitenkin maltillistaa verbaalisesti heikkolahjaisen rikollisia taipumuksia, joskaan ei ole lainkaan varmaa, kuinka pysyvä tämä vaikutus on. Kaiken kaikkiaan verbaalinen älykkyys tai sen puute ovat määrittävin tekijä Wilsonin käsityksessä koululaitoksen yhteydestä rikollisuuteen. Hänen

---

⁶⁶ Wilson & Herrnstein 1985, 283-285.

⁶⁷ Wilson & Herrnstein 1985, 280-282.

mielestään koululaitostakaan ei ole rikollisuuden yhteydessä kuitenkaan tutkittu tarpeeksi, että tästä yhteydestä voitaisiin sanoa mitään tässä esitettyä perustavampaa.⁶⁸

2.3 Huonojen vaikutteiden noidankehä – yksilö vastaan yhteisö

Vaikka Wilsonin kriminologinen lähtökohta on hyvin individualistinen, ei hän kiistä yhteistön vaikutusta yksilöön. Vaikka yksilölliset tekijät olisivatkin suurimmassa roolissa rikollisuutta määrittäessä, ei ihminen kuitenkaan kasva arvo-, vaikutte- tai kulttuurityhjiössä. Näin ollen sosiaalinen yhteisö vaikuttaa omalta osaltaan erilaisten käyttäytymismallien syntymiseen.

Yksi sosiaalisen yhteisön vaikuttava tekijä on vertaisten ja jengien vaikutus, etenkin nuorten parissa. Vahvimmat todisteet kyseisten tekijöiden myötävaikutuksesta yksilön rikollisuuteen liittyvät siihen, että varsin suuri osa alaikäisten rikollisuudesta on ryhmärikollisuutta. Tätä kautta voitaisiin argumentoida huonojen vertaisvaikutusten mahdollisesti johdattavan myös ei-niin-rikollisia yksilöitä laittomuuksiin. Wilson kuitenkin kyseenalaistaa logiikan näiden todisteiden takana: vaikka suuri osa nuorisoriikollisuudesta olisikin ryhmärikollisuutta, ei siitä voida vetää johtopäätöstä, että vertaisten vaikutus lisäisi nuorisoriikollisuutta, sillä nuoret saattavat tehdä rikoksensa ryhmissä muista syistä kuin vertaisten vaikutuksesta.⁶⁹

Tarkkailtaessa vertaisten ja jengien vaikutusta yksilötasolla Wilson nostaa esille Travis Hirschin tutkimukset aiheesta. Hirschin mukaan mitä rikollisempi nuori on kyseessä, sitä vähemmän hän välittää vertaistensa mielipiteistä. Mikäli yksilö ei välitä vertaistensa mielipiteistä, hän tuskin myöskään hakee heiltä vahvistusta omalle käytökselleen. Samaan aikaan Hirschin mukaan nuoret, jotka välittävät vertaistensa mielipiteistä, eivät ole niin alttiita rikkomaan lakia.⁷⁰

Täysin vailla vaikutusta vertaiset ja jengit eivät kuitenkaan ole paatuneimmallekaan nuorisoriikolliselle, sillä mikäli hän ei lainkaan välittäisi vertaistensa mielipiteistä tai hakisi heiltä vahvistusta omalle käytökselleen, hän tuskin oleskelisi lainkaan heidän kanssaan. Yhteenvetona voidaankin todeta, että Wilsonin mukaan vertaisten ja jengien vaikutus on suurin satunnaiselle

---

⁶⁸ Wilson & Herrnstein 1985, 283-285.

⁶⁹ Wilson & Herrnstein 1985, 292-293.

⁷⁰ Wilson & Herrnstein 1985, 294.

lainrikkojalle, ja vähäisin paatuneemmalle lainrikkojalle, jolle rikollisella toiminnalla on muukin funktio kuin pelkkä sosiaalinen.⁷¹ Vakavammat ja organisoituneemmat rikollista toimintaa suorittavat jengit ovat täysin oma petonsa, joiden pariin en tämän tutkielman osalta syvenny.

Toinen pohtimisen arvoinen asia sosiaalisen yhteisön suhteesta rikollisuuteen liittyy kaupunkirakenteeseen. Kaupungistuminen on lisännyt rikollisten mahdollisuuksien lukumäärää. Tästä huolimatta Wilson ei laita erityisen paljoa painoarvoa sosiaalisen yhteisön vaikutukselle rikollisuuteen.

Moderniin urbaaniin elämään liitetään yleisesti ajatus anonymiteetistä: kaupungissa voit kävellä pitkänkin ajan olematta vuorovaikutuksessa vastaan tulevien ihmisten kanssa. Wilson ei kuitenkaan pidä kaupunkielämän anonymiteetin liiallisesta korostamisesta, sillä se ohittaa anonymiteetin taustalla olevat, rikollisuuteen vaikuttavat yksilölliset tekijät.⁷² Tästä juontuukin Wilsonin perusajatus yhteisön suhteesta rikollisuuteen: yhteisö voi erilaisin keinoin, kuten valvonnan avulla, jossain määrin vähentää rikollisuuden esiintyvyyttä, mutta lopulta rikollisuuden taustalla vahvimmin vaikuttavat tekijät ovat kuitenkin yksilöllisiä, eikä yhteisöllä ole niihin juurikaan vaikutusmahdollisuuksia.⁷³

2.4 Rikoksista vapaa yhteiskunta – behavioristin päiväuni?

Teoksen vahvan behavioristisen perusluonteen vuoksi on luonnollista, että Wilson päätyy käsittelemään myös ihmisten käyttäytymisen muokkaamisen tematiikkaa. Mikäli ihmisten käyttäytymistä ohjaa ennen kaikkea käyttäytymisen seuraukset, niin näitä seurauksia muokkaamalla pitäisi olla mahdollista vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen.⁷⁴ Konkreettinen esimerkki tästä on joidenkin tekojen kriminalisointi: mikäli esimerkiksi huumeiden käyttö nähdään yhteiskunnan tasolla ei-toivottuna ilmiönä, niin sen kriminalisoinnin ja rangaistusten koventamisen pitäisi vähentää ihmisten huumeiden käyttöä. Käytännössä asia ei kuitenkaan ole näin yksinkertainen, mikä näkyy esimerkiksi Portugalin huumeepoliittisten ratkaisujen yhteydessä. Portugali

---

⁷¹ Wilson & Herrnstein 1985, 294-296.

⁷² Wilson & Herrnstein 1985, 306.

⁷³ Wilson & Herrnstein 1985, 310-311.

⁷⁴ Wilson & Herrnstein 1985, 374.

dekrimalisoi kaikki huumeet vuonna 2001. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että huumeiden hallussapito on edelleen lailla kiellettyä, mutta omaan käyttöön tarkoitettu hallussapidosta ei tule rikosoikeudellisia seuraamuksia. Dekriminalisaatiosta huolimatta huumeiden käyttö ei ole juurikaan noussut kyseisessä valtiossa; itse asiassa huumeiden käytön yleisyys Portugalissa on useiden eri kategorioiden kautta tarkasteltuna EU:n mittakaavassa alhaista tasoa.⁷⁵

Wilsonin behavioristiset taipumukset ilmenevät hyvin seuraavan lainauksen muodossa:

"If behavior were not controlled by its consequences but instead were primarily shaped by the subjective state of the offender, and if that state were amenable to change, then we surely would have found stronger evidence than we now possess that treatments relying on verbal persuasion rather than the manipulation of consequences have a significant effect on criminality. Instead, we find that the effects of verbal therapies are weak and limited, whereas the effects of altered contingencies, as in behavior-modification programs, are strong and immediate, at least when administered in an institutional setting."⁷⁶

Wilson joutuu kuitenkin tutkimustulosten edessä hieman moderoimaan behavioristisia painotuksiaan. Vaikka eri instituutioilla, kuten esimerkiksi vankilalla, on mahdollisuus muokata yksilön käytöstä yhteiskunnan kannalta toivotumpaan suuntaan, niin muutos ei lähtökohtaisesti ole pysyvä. Instituutiot eivät pysty perinpohjaisesti muokkaamaan henkilön subjektiivisen tilan vaikuttavia tekijöitä, kuten aikahorisonttia tai pidättyväisyyttä. Näin ollen esimerkiksi vankeutensa aikana tapansa parantanut rikollinen todennäköisesti palaa vapautumisensa jälkeen vanhoihin, rikollisiin tapoihinsa. Tämä johtuu siitä, että vapaalla jalalla ollessaan hän törmää niihin samoihin vahvistimiin, jotka jo kerran hänet rikoksen poluille johdattivat: mikäli yksilö kokee rikoksen tekemisen sen tekemättä jättämistä kannattavammaksi, rikoksen todennäköisyys on suurempi.⁷⁷

---

⁷⁵ Greenwald 2009, 1.

⁷⁶ Wilson & Herrnstein 1985, 402-403.

⁷⁷ Wilson & Herrnstein 1985, 384.

LOPPULAUSE

James Q. Wilsonin kriminologisessa ajattelussa on havaittavissa tunnistettavia piirteitä. Ensimmäinen näistä piirteistä on individualismi. Hän lähestyy rikollisuutta ja kriminologiaa hyvin vahvasti yksilötasolta; vasta kun yksilötason muuttujat on selitetty, voi Wilsonin mielestä sanoa jotain merkityksellistä rikollisuuteen vaikuttavista sosiaalisista tekijöistä. Juurikin yksilötason lähtökohta on yksi tekijä, mikä tekee pesäeroa Wilsonin ja hänen aikansa kriminologisen ajattelun välille. Yksilöllisten tekijöiden korostamiseen sisältyy myös biologisten tekijöiden pinnalle nostaminen.

Toinen tunnistettava piirre on behaviorismi. Wilson uskoo vahvasti siihen, että ihmisten käytöstä voidaan muokata haluttuun suuntaan tekojen seurauksia muokkaamalla. Behaviorismi ei kuitenkaan ole Wilsonin ajattelussa yhtä kantava teema kuin individualismi, sillä paikoitellen Wilson joutuu myöntämään behaviorismin toimimattomuuden, kuten esimerkiksi psykopaatteja käsitellessään.

James Q. Wilsonin tyypillinen rikollinen on ainakin seuraavia asioita: nuori, mies, älyllisesti ja verbaalisesti vähälahjainen ja impulsiivinen. Wilson rakentaa mielestäni perusteiltaan varsin selkeän kuvan uskomastaan tyypillisestä rikollisesta. Toki perusteiden päälle rakentuu monenlaisia muuttujia, joista on vaikeampaa sanoa mitään yhtä perustavanlaatuista suuntaan tai toiseen. Koulutus, etnisyyt ja työllisyys ovat esimerkkejä tekijöistä, joista Wilson ei kykene antamaan täysin selkeää vastausta.

Selkeää on kuitenkin Wilsonin mukaan se, miksi ihmiset pohjimmiltaan tekevät rikoksia. He punnitsevat päätöstilanteissa tietoisesti tai tiedostamattaan eri vaihtoehtojen hyötyjä ja haittoja ja yleensä valitsevat itselleen suotuisimman vaihtoehdon. Mikäli valinnan joutuu tekemään esimerkiksi matalapalkkaisen työn ja tuottavan ja riskittömän rikollisuuden välillä, jälkimmäinen vaihtoehto tuntuisi monelle houkuttevalta.

Vaikka Wilson rakentaa kuvaa tyypillisestä rikoksesta, se tarkoittaa vain ja ainoastaan sitä, että tämän malliyksilön alttius kääntyä rikollisuuden puoleen on yksilöllisten tekijöiden kautta erittäin matala. Pohjimmiltaan *Crime and Human Nature*-teoksessa Wilson mielestäni tarkoittaa

sitä, että tietyissä olosuhteissa kuka tahansa meistä olisi valmis tekemään rikollisen teon. Se edellyttää vain sitä, että rikollisuus muuttuu meille suotuisimmaksi vaihtoehdoksi.

Jatkotutkimusta James Q. Wilsonin kriminologisesta ajattelusta voisi mielestäni tehdä moneltakin kantilta. Esimerkiksi Wilsonin kriminologista ajattelua voisi tutkia vielä seikkaperäisemmin tai hänen särkyneiden ikkunoiden teoriansa voisi nostaa tutkimuksen keskiöön, samalla esimerkiksi pohtien sen käytännön sovellutusten mahdollisia yhteyksiä uusliberalismin nousun kanssa limittyneeseen vankilabuumiin Yhdysvalloissa.

LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

I Painetut lähteet

Wilson, James Q. 1995: *On Character: Essays by James Q. Wilson, expanded edition*. The AEI Press, Washington D.C.

Wilson, James Q. & Herrnstein, Richard J. 1985: *Crime & human nature: the definitive study of the causes of crime*. The Free Press, New York.

Wilson, James Q. 1983: *Thinking about crime: the debate over deterrence*. The Atlantic Monthly, syyskuu 1983.

Wilson, James Q. & Kelling, George L. 1982: *Broken Windows: The police and neighborhood safety*. The Atlantic Monthly, maaliskuu 1982.

II Tutkimuskirjallisuus

Giuliani, Rudolph W. 2012: *What New York Owes James Q. Wilson*. City Journal, kevät 2012.

Greenwald, Glenn 2009: *Drug decriminalization in Portugal: lessons for creating fair and successful drug policies*. Cato Institute, Washington D.C.

Kivivuori, Janne 2008: *Rikollisuuden syyt*. Nemo Kustannus, Helsinki.

Laine, Matti 1991: *Johdatus kriminologiaan ja poikkeavuuden sosiologiaan*. Tietosanoma Oy, Helsinki.

Laitinen, Ahti & Aromaa, Kauko 2005: *Rikollisuus ja kriminologia*. Vastapaino, Tampere.

Rozansky, Jeremy & Lerner, Josh 2012: *The Political Science of James Q. Wilson*. The New Atlantis, kevät 2012.